

INUNDACIONS AL MARESME

TALLERS PARTICIPATIUS SOBRE INUNDACIONS AL MARESME

Un projecte de:

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Amb la col·laboració de:

Generalitat
de Catalunya

Agència Catalana
de l'Aigua

ÍNDEX

<i>I. SÍNTESI</i>	1
<i>1. DESCRIPCIÓ</i>	2
<i>1.1 Metodologia</i>	3
<i>2 RESULTATS</i>	5
<i>2.1 Resultats del qüestionari</i>	5
<i>3 CONCLUSIONS DEL TALLER PARTICIPATIU</i>	8

I. SÍNTESI

La configuració geogràfica del Maresme i la localització d'infraestructura de gran importància fa d'aquesta comarca una de les més vulnerables davant el risc d'inundacions. La comarca del Maresme té una àrea de 398,5 km² i està travessada per nombroses rieres i torrents, la major part de caràcter temporal. La comarca té una densitat de població de 1.107,8 habitants/km², una de les més altes a Catalunya. Aquesta elevada densitat fa que sigui una zona amb una elevada vulnerabilitat i exposició, no només per la concentració de la població, si no també per la concentració d'indústries i serveis i infraestructures com vies de tren i autopistes.

El Maresme és la comarca que ha registrat un major nombre d'episodis d'inundacions. Entre els anys 1900 i 2020 es té evidència de més de 150 episodis d'inundació (31% catastròfics, 69% extraordinaris). L'episodi de setembre de 2022 que va afectar Mataró i altres localitats de la comarca va reafirmar la necessitat de posar el focus en aquesta zona.

En aquest context es fa necessària la creació i el foment d'espais participatius i de divulgació, que tinguin com a objectiu reflexionar i comunicar de manera comprensiva i participada informació de gran importància sobre la gestió del risc d'inundacions per tal d'augmentar la resiliència col·lectiva de la ciutadania enfront d'aquest fenomen natural. El treball que es presenta està en línia amb altres iniciatives com la creació del Comitè Científic pel Canvi Climàtic del Maresme (METACC) en el que la IP del projecte AGORA participa.

En aquest treball s'ha analitzat la percepció del risc d'inundacions i el canvi climàtic i el taller s'ha construït tenint en compte aquesta informació. A partir del qüestionari realitzat s'ha detectat aspectes a millorar com saber què fer en una situació d'emergència per inundacions o la memòria d'episodis recents i aprenentatges consolidats com recomanacions bàsiques i genèriques en la lluita contra el canvi climàtic.

1.1 Metodologia

Abans de la realització del taller, es va convidar als participants a emplenar un qüestionari, amb l'objectiu d'identificar els coneixements previs i poder ajustar els continguts a aquests coneixements i necessitats (Figura 2). Es va convidar als estudiants a distribuir el qüestionari a les seves famílies. L'objectiu del qüestionari va ser conèixer la percepció general dels participants sobre el risc d'inundacions a la localitat on viuen, les experiències viscudes associades a aquest risc i aspectes de prevenció. És per això que en el qüestionari es van fer preguntes associades a la percepció dels fenòmens meteorològics extrems, la memòria històrica i els efectes del canvi climàtic en els riscos naturals i les inundacions.

Figura 2. Portada del qüestionari

En una segona fase es va desenvolupar el **taller participatiu**, que va consistir en una part formativa combinada amb la posada en comú dels resultats del qüestionari (Figura 3). Els continguts es van dividir en quatre blocs, en un primer bloc es va fer una introducció sobre les motivacions per al desenvolupament d'aquesta activitat i una breu introducció sobre l'atmosfera i els fenòmens meteorològics i la mesura dels fenòmens.

Figura 3 Portada de la presentació

En un segon bloc es van abordar conceptes generals com el risc, la perillositat, la vulnerabilitat i accions per a disminuir la vulnerabilitat.

El tercer bloc es va centrar en la importància de les inundacions, les seves causes principals i es va mostrar l'Observatori d'inundacions AGORA (Figura 4). Es van presentar alguns episodis que van afectar la comarca del Maresme com l'episodi del 12 al 14 d'octubre de 2016.

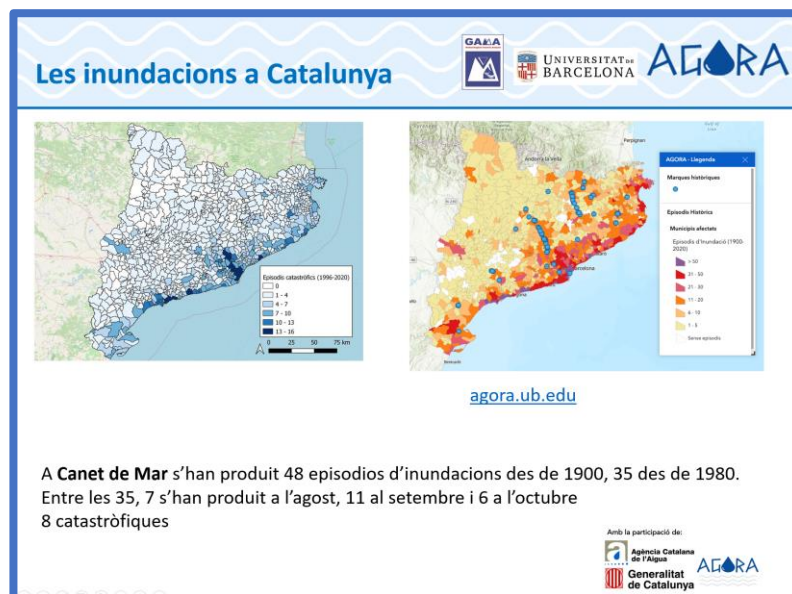

Figura 4 Les inundacions a Catalunya

Finalment, el quart bloc es va centrar en fer una reflexió sobre el canvi climàtic, les causes, les conseqüències i les accions que podem realitzar per lluitar contra el canvi climàtic i per contribuir a un món més sostenible.

És important destacar que durant aquest taller en cadascun dels blocs es van presentar els resultats del qüestionari difós previ al taller, amb l'objectiu de generar un context participatiu i de debat entre les persones assistents.

2 RESULTATS

Com s'ha esmentat anteriorment, la comarca del Maresme ha sofert més d'un centenar d'inundacions que han produït diversos danys com incidències en les infraestructures de subministrament elèctric, de distribució d'aigua potable i d'evacuació d'aigües pluvials, desperfectes de diversa índole en equipaments públics i propietats privades, i en la prestació adequada de serveis públics de caràcter bàsic. A més dels danys a infraestructures i serveis, els danys socioeconòmics que causen aquests esdeveniments poden arribar a ser catastròfics i necessitar un temps important per a recuperar la normalitat. Aquest taller ha permès obtenir una visió local d'aquests impactes i com la població els percep.

2.1 Resultats del qüestionari

Les pluges, les temperatures extremes, les inundacions i les sequeres són considerats, per la majoria, els fenòmens meteorològics que causen més problemes al barri (Figura 5).

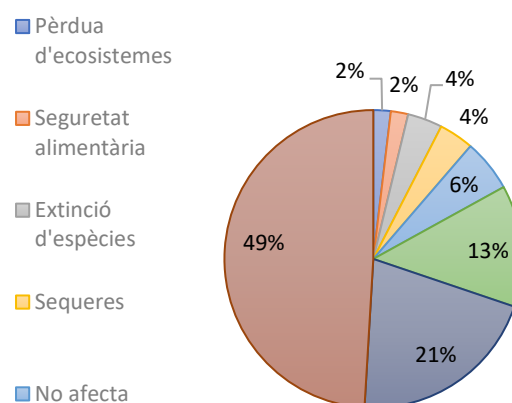
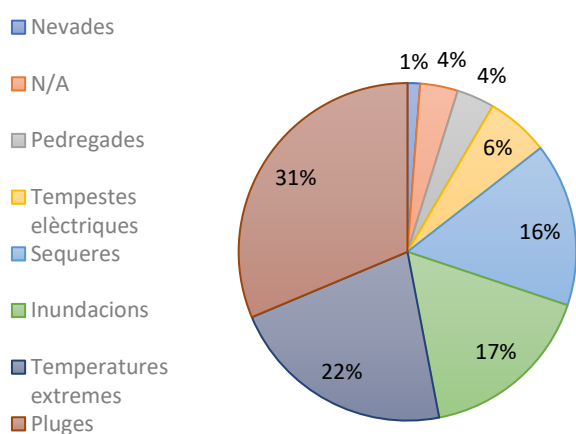

Figura 5 Respostes a la pregunta: Quin creus que és el fenomen meteorològic que causa més problemes al barri?

Figura 6 Resposta a la pregunta: Com penses que afectarà el canvi climàtic a aquests fenòmens?

Un 49% dels participants consideren que el canvi climàtic afectarà sobretot a aspectes relacionats amb l'alimentació i la seguretat alimentària i un 21% que afectarà als ecosistemes (Figura 6). La majoria considera que el canvi climàtic té un efecte directe i negatiu sobre els fenòmens meteorològics i que està estretament vinculat amb la variabilitat i l'augment d'esdeveniments extrems.

Aquest bloc de preguntes es va tancar amb una pregunta sobre les accions que es poden dur a terme davant el canvi climàtic, el 53% van considerar important realitzar accions com: reciclar, comprar productes de proximitat i de temporada, reduir l'ús de plàstics i materials d'un sol ús, usar el transport públic, reduir el consum de recursos naturals, entre altres. Es consideren accions individuals que són molt més sostenibles que les actuals i generen un menor impacte antròpic. A més, indiquen que és necessari augmentar la consciència i el coneixement enfront d'aquesta mena de problemes ambientals (Figura 7).

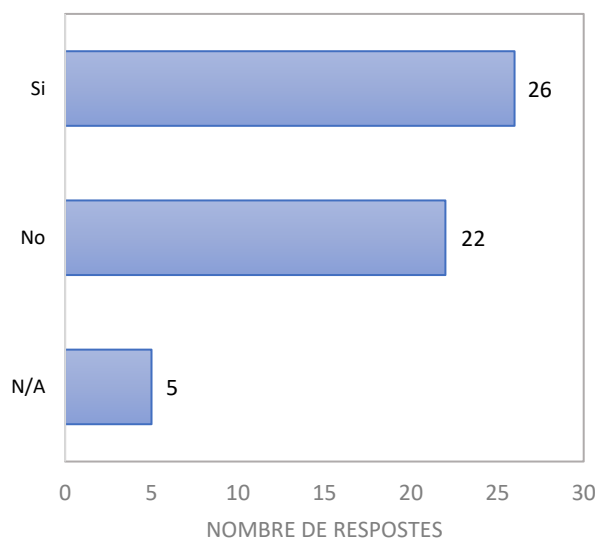
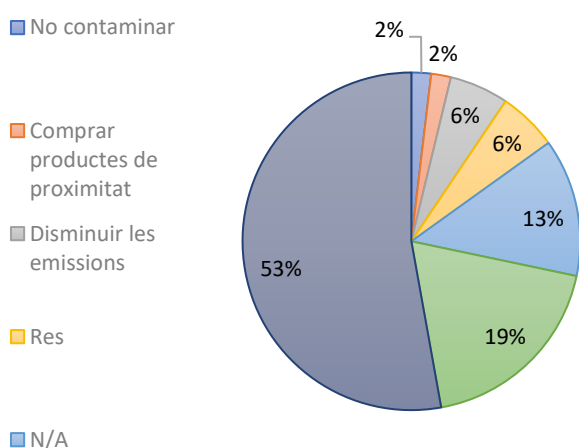

Figura 7 Resposta a la pregunta: Què pots fer tu davant el canvi climàtic?

Figura 8 Resposta a la pregunta: Recordes que s'hagin produït inundacions al barri o municipi?

Un segon bloc de preguntes es van centrar en el risc de les inundacions. Respecte als episodis d'inundació que s'han produït en el passat, un 50% no recorda que s'hagin produït inundacions al seu entorn i 26 persones recorden haver viscut algun episodi d'inundació: 16 corresponen a Canet de Mar, 5 a Arenys de Mar, 3 a Sant Cebrià de Vallalta, 1 a Barcelona i una persona no especificà la localització (Figura 8). Hi ha una elevada variabilitat en el temps que ha passat des dels episodis que recorden: quatre, dos anys, un any o mesos. Un dels més recordats és el temporal Glòria. La riera i les zones properes són considerades com les zones de més risc d'inundacions (Figura

9). Altres ubicacions mencionades són: passos subterranis i passos per creuar les carreteres. Sobre les propostes de millores (*Com creus que es podria millorar el teu barri o municipi perquè estigui més ben preparat davant les inundacions?*) destaquen: millorar el clavegueram, posar fustes a les portes i algunes modificacions urbanístiques.

Finalment, a la pregunta de si saben què fer en cas d'emergència per inundació, la meitat dels participants desconeixen què han de fer, 22 persones van respondre que no i 5 van deixar la resposta en blanc. Les altres respostes es distribueixen principalment entre buscar refugi i trucar a emergències (Figura 10).

En el qüestionari es va incloure una pregunta per recopilar informació sobre l'existència de marques d'inundacions històriques. Cap dels participants té coneixement de l'existència de la marques d'aquest tipus al seu territori.

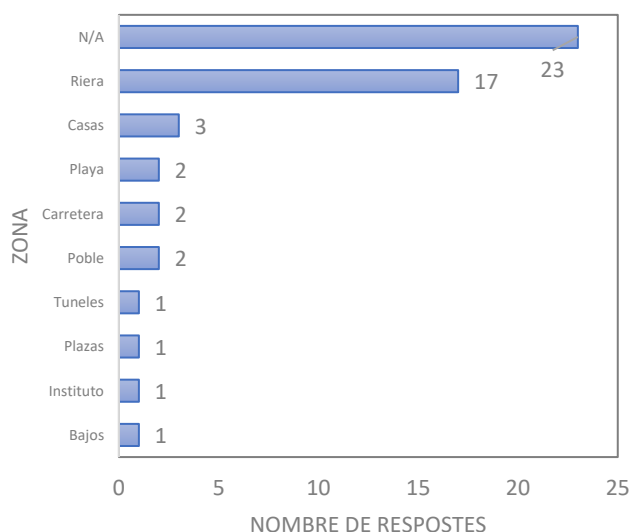

Figura 9 Resposta a la pregunta: Zona que es veu més afectada per inundacions

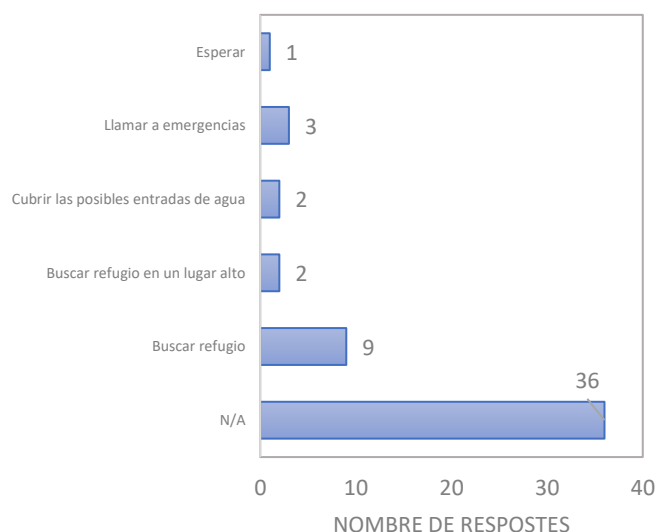

Figura 10 Resposta a la pregunta: Saps què fer en cas d'emergència per inundacions

3 CONCLUSIONS DEL TALLER PARTICIPATIU

A partir de les respostes obtingudes s'ha detectat que hi ha un elevat coneixement sobre hàbits i comportaments per lluitar contra el canvi climàtic, probablement perquè són part d'un eix transversal en molts dels currículums de les escoles i de molts centres. No obstant, es detecta certa mancança en coneixements de com actuar en cas d'emergència i, per altra banda, de coneixements sobre els esdeveniments que hagin pogut afectar al territori en el passat, el que vindria a ser una cultura del risc. El més destacable és que les inundacions no es consideren, majoritàriament, un problema en el barri on viuen. Les pluges i les temperatures extremes són considerades problemàtiques més importants.

El taller s'ha mostrat com una eina molt potent per generar reflexió i debat i com a metodologia per incrementar la sensibilització sobre els riscos naturals de la població. Per altra banda s'ha pogut comprovar la utilitat de fer una enquesta prèvia al taller participatiu permeti conèixer les febleses i les fortaleses dels participants enfront de la gestió del risc d'inundacions. D'aquesta manera, durant el taller es pot incidir més en temes que contribueixin a disminuir la vulnerabilitat i augmentin la seva resiliència, com és el cas de les accions que s'han de realitzar abans, durant i després d'una situació d'emergència o en temàtiques que preocupin a l'audiència. També és una eina útil per a conèixer particularitats de la zona i dels participants, la memòria històrica i col·lectiva, en relació a les inundacions.